

АКАДЕМИЈА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА – СИРМИЈУМ

**РИЗИЦИ УПОТРЕБЕ ДИГИТАЛНИХ
ТЕХНОЛОГИЈА ПО РАЗВОЈ ГОВОРА ДЕЦЕ
ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА
МАСТЕР РАД**

Ментор:

др Слађана Миленковић, проф.

Студент:

Александра Матаруга

Сремска Митровица,

2026.

АКАДЕМИЈА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА – СИРМИЈУМ

**РИЗИЦИ УПОТРЕБЕ ДИГИТАЛНИХ
ТЕХНОЛОГИЈА ПО РАЗВОЈ ГОВОРА ДЕЦЕ
ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА
МАСТЕР РАД**

Ментор:

др Слађана Милинковић, проф.

Студент:

Александра Матаруга

Бр Индекса: 18/2024 М

Сремска Митровица,

2026.

Сажетак

Савремено друштво карактерише све већа присутност дигиталних технологија које значајно утичу на свакодневни живот деце. Деца предшколског узраста одрастају у дигиталном окружењу у којем су различити медији и уређаји доступни већ од најранијег детињства. Иако дигиталне технологије могу имати одређене образовне предности, њихова прекомерна и неконтролисана употреба може представљати ризик за развој говора и комуникацијских вештина код деце. Циљ рада био је да се испита утицај дигиталних технологија на развој говора деце предшколског узраста, као и начин на који се дигитални медији користе у предшколским установама. У раду су анализирани теоријски приступи који се односе на дигитално окружење у којем деца одрастају, улогу породице и васпитача у медијском васпитању, као и могуће последице прекомерне употребе дигиталних технологија. Резултати систематског посматрања и анализе одговора васпитача указују на то да су дигитални уређаји присутни у предшколским установама и да се најчешће користе у сврху проширивања знања, истраживачких активности и документовања процеса рада са децом. Када се користе уз педагошко вођење васпитача и у комбинацији са разговором и другим активностима, дигитални медији могу допринети обогаћивању речника и подстицању комуникације међу децом. Са друге стране, пасивно и неконтролисано коришћење медијских садржаја може довести до смањене вербалне интеракције и успореног развоја говора. Дигиталне технологије могу имати и позитивне и негативне ефекте на развој говора деце предшколског узраста, у зависности од начина и интензитета њихове употребе. Због тога је од изузетног значаја улога родитеља и васпитача у усмеравању, контроли и педагошки осмишљеној примени дигиталних медија у раду са децом.

Кључне речи: дигиталне технологије, ризици, дете, развој говора.

Садржај:

Увод	5
ТЕОРИЈСКИ ДЕО	6
1. САВРЕМЕНО ДИГИТАЛНО ОКРУЖЕЊЕ И РАНИ КОНТАКТ ДЕЦЕ СА ТЕХНОЛОГИЈОМ	6
2. УЛОГА ПОРОДИЦЕ И ВАСПИТАЧА У МЕДИЈСКОМ ВАСПИТАЊУ	8
3. ПОСЛЕДИЦЕ ПРЕКОМЕРНОГ КОРИШЋЕЊА ДИГИТАЛНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ	12
4. ГОВОРНО-ЈЕЗИЧКИ РАЗВОЈ ДЕТЕТА ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА	13
5. УТИЦАЈ ДИГИТАЛНИХ ТЕХНОЛОГИЈА НА РАЗВОЈ ГОВОРА И КОМУНИКАЦИЈЕ	16
5.1. Ризици и могућности утицаја медија на говорно-језички развој детета	18
6. УСКЛАЂИВАЊЕ УПОТРЕБЕ ДИГИТАЛНИХ ТЕХНОЛОГИЈА СА РАЗВОЈЕМ ГОВОРА ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА	22
7. МЕТОДОЛОШКИ ДЕО	25
7. 1. Циљ и карактер истраживања	25
7. 2. Сврха истраживања	25
7. 3. Предмет истраживања	25
7. 4. Задаци истраживања	26
7. 5. Хипотеза истраживања	26
7. 6. Узорак истраживања	26
7. 7. Методе и технике прикупљања података	26
7. 8. План истраживања	27
7. 9. Реализација истраживања	27
7. 10. Обрада и интерпретација података	27
8. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА СА ДИСКУСИЈОМ	28
9. ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ПРАКСЕ У ПРОЈЕКТНОМ ПЛАНИРАЊУ У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ У СКЛАДУ СА ОСНОВАМА ПРОГРАМА „ГОДИНЕ УЗЛЕТА“	41
ЗАКЉУЧАК	46
ЛИТЕРАТУРА	48
ПРИЛОЗИ	53

Увод

Развој дигиталних технологија у савременом друштву значајно је променио начин на који људи комуницирају, уче и проводе слободно време. Посебан утицај дигиталних медија видљив је у детињству, јер деца већ од најранијег узраста долазе у контакт са различитим дигиталним уређајима као што су мобилни телефони, таблети, рачунари и паметни телевизори. Због тога се данашња генерација деце често описује као генерација која одраста у дигиталном окружењу.

Рани контакт са дигиталним технологијама отвара бројна питања о њиховом утицају на развој детета. Иако дигитални медији могу пружити нове могућности за учење и стицање знања, истраживања указују да прекомерна и неконтролисана употреба може имати негативне последице по различите аспекте развоја, нарочито у раном детињству. Посебно је осетљив развој говора, који се најинтензивније развија у првим годинама живота кроз директну комуникацију са одраслима и вршњацима.

У том контексту све се више истиче значај правилног и контролисаног коришћења дигиталних медија. Породица и предшколска установа имају кључну улогу у обликовању навика деце у вези са коришћењем технологије. Родитељи представљају први модел понашања и имају важну улогу у регулисању времена које дете проводи уз дигиталне уређаје, као и у избору медијских садржаја. Са друге стране, васпитачи у предшколским установама могу допринети развијању критичког односа према медијима и подстицати комуникацију и развој говора кроз педагошки осмишљене активности.

Полазећи од наведеног, циљ овог рада је да се сагледа утицај дигиталних технологија на развој говора деце предшколског узраста, као и да се испита начин на који се дигитални медији користе у предшколским установама. Посебна пажња посвећена је улози васпитача у усмеравању и контролисању употребе дигиталних технологија, као и могућностима њихове примене у функцији подстицања комуникације и развоја говора код деце.

ТЕОРИЈСКИ ДЕО

1. САВРЕМЕНО ДИГИТАЛНО ОКРУЖЕЊЕ И РАНИ КОНТАКТ ДЕЦЕ СА ТЕХНОЛОГИЈОМ

Деца предшколског узраста одрастају у свету у којем дигитални медији представљају неизоставни део свакодневног живота. Захваљујући својој интерактивној природи, дигитални садржаји све више обликују начин на који деца проводе слободно време, комуницирају, уче и играју се (Milenković, Nikolić i Čvorović, 2025).

Истраживања показују да су деца млађа од осам година често окружена дигиталним уређајима у својим породицама и да активно користе технологију за гледање видео-садржаја, слушање музике, игре и комуникацију преко апликација (Кузмановић и сар., 2019).

Превремена употреба мултимедијалних играчака, већ у првој години живота, може негативно утицати на развој језика и социјалних вештина, јер се смањује интеракција са родитељима и окружењем (Wooldridge & Sharpa, 2012; према: Станисављевић Петровић и Павловић, 2015).

Дигитално доба у којем живимо утиче на све аспекте свакодневног живота, од куповине у супермаркету до сложених технолошких система, а број корисника интернета, укључујући децу, све више расте. Деца окружена дигиталним технологијама од најранијег узраста – такозвани дигитални урођеници (Prensky, 2001; према Кузмановић и сар., 2019) – показују висок ниво интересовања за технологију, што представља изазов за родитеље и васпитаче у управљању њиховом употребом.

Дигитална технологија обликује свакодневне активности деце: начин на који се играју, уче, комуницирају и стичу нова искуства. Платформе као што су интернет ствари, интернет играчке, социјални роботи, виртуелна и проширена реалност, вештачка интелигенција и машинско учење, пружају нове могућности, али истовремено и изазове. Много деце широм света немају адекватан приступ интернету или дигиталним вештинама, што их ограничава у коришћењу свих предности технологије и повећава ризик од негативних утицаја. Такође, интернет садржаји су често недоступни на језицима које деца разумеју, што додатно ограничава њихову употребу (UNICEF, 2017; према

Кузмановић и сар., 2019). Социоекономске разлике утичу на приступ технологији и развој дигиталних компетенција, а употреба интернета носи и ризике као што су угрожавање приватности, изложеност штетним садржајима и комерцијалним манипулацијама.

Истраживања показују да већина студија о дигиталном коришћењу деце фокусира на узраст од 9 до 17 година, док су млађи узрасти мање истражени (Chaudron, 2015; према Кузмановић и сар., 2019). Новија истраживања све више укључују децу од рођења до осам година, уз учешће родитеља који извештавају о дигиталним навикама своје деце.

У САД-у, готово сва деца млађа од 8 година имају приступ мобилним уређајима код куће, а број деце која поседују сопствени таблет значајно расте. Деца млађа од 2 године проводе у просеку око 40 минута дневно испред екрана, док деца узраста од 5 до 8 година проводе око три сата дневно (Common Sense, 2018; Rideout, 2017; према Кузмановић и сар., 2019).

Слични трендови су забележени и у европским земљама, где деца млађа од 8 година редовно користе дигиталне уређаје. Половина деце узраста 6 - 36 месеци користи уређаје са екранима осетљивим на додир на дневној бази (Taylor et al., 2017; према Кузмановић и сар., 2019).

Подаци из Србије показују да је просечан десетогодишњак први контакт са интернетом имао са шест година, што је раније него код претходне генерације (UNICEF и Институт за психологију, 2016; према Кузмановић и сар., 2019). Иако је рани контакт са технологијом све чешћи, у Србији још увек недостају репрезентативна истраживања која би обухватила децу млађу од девет година.

Најчешће активности деце на интернету укључују гледање видео-садржаја, слушање музике, фотографисање, снимање, разговоре и игре, а коришћење дигиталних уређаја као што је таблет је најраспрострањеније међу децом предшколског узраста.

2. УЛОГА ПОРОДИЦЕ И ВАСПИТАЧА У МЕДИЈСКОМ ВАСПИТАЊУ

Породица представља примарно окружење у коме дете стиче прва искуства, развија комуникацијске способности и формира ставове о свету који га окружује. Квалитетна породична комуникација доприноси развоју емоционалне сигурности, социјалних вештина и стабилних односа са другим људима (Хрупел, Миљковић и Армано, 2000).

Савремена деца одрастају у окружењу у коме су медији стално присутни. Већ од најранијег узраста сведоче различитим медијским активностима унутар породице: посматрају како родитељи гледају телевизију, слушају музику, читају новине и књиге, разговарају телефоном или користе дигиталне уређаје. На тај начин медији постају саставни део породичног живота, а деца постепено усвајају обрасце њиховог коришћења. Управо у породици се доносе одлуке о томе са којим медијима ће дете доћи у контакт и колико ће они бити присутни у његовом свакодневном животу.

Како деца расту, све више стичу сопствена искуства са медијима и развијају личне интересе и преференције. Медијске садржаје све чешће користе у друштву вршњака, док родитељи понекад учествују у тим активностима, а понекад остају изван њих. Ипак, начин на који се медији користе у породици и ставови које родитељи имају према њима значајно утичу на каснији однос деце према медијима.

Прве године живота представљају изузетно важан период за развој детета, јер се у том периоду формирају темељи учења, развоја привржености и социјалних односа. Због тога је присутност, укљученост и подршка родитеља од пресудног значаја за развој детета. Савремена истраживања све више наглашавају значај развијања медијске писмености унутар породице, јер родитељи представљају први и најважнији модел понашања за децу.

Да би деца постала компетентни корисници медија, потребно је да овладају основама технологије, али је још важније да развију критички однос према медијским садржајима. У том процесу неопходна је подршка одраслих, који својим искуством и знањем могу помоћи деци да безбедно користе медије и да препознају потенцијалне ризике (Ćosić Pregrad, 2020).

Родитељи имају кључну улогу у регулисању коришћења дигиталних медија код деце. Пожељно је ограничити време проведено испред екрана, контролисати медијске садржаје којима је дете изложено и подстицати критичко размишљање о информацијама које добија из медија. Такође је важно да родитељи показују интересовање за медијске активности своје деце, да разговарају са њима о садржајима које гледају или играју и да им помогну да разумеју оно што виде и доживе.

Истовремено, веома је важно да употреба дигиталних уређаја не нарушава време које дете проводи у директној интеракцији са родитељима. Честа употреба медија као „дигиталне дадиље“ или стално укључен телевизор могу негативно утицати на когнитивни, емоционални и социјални развој детета. Са друге стране, разговор, заједничко читање књига и сликовница, слушање песама и прича и игра са родитељима представљају снажне подстицаје за развој говора и комуникацијских вештина (Ćosić Pregrad, 2020).

Савремено медијско окружење донело је и промену начина на који деца доживљавају свет око себе. За разлику од одраслих, који често праве јасну разлику између непосредног и дигиталног окружења, деца раног узраста дигиталне садржаје доживљавају као природан део свакодневног живота. Због тога се медијско васпитање не може посматрати само као контрола времена проведеног испред екрана, већ као процес у коме одрасли помажу детету да разуме поруке које прима, развија критичко мишљење и постепено гради одговоран однос према медијима.

Улога родитеља није искључиво у постављању ограничења, већ и у активном посредовању између детета и медијских садржаја. То подразумева разговор о ономе што дете гледа, слуша или игра, постављање питања која подстичу размишљање и заједничко истраживање информација. На тај начин дете постепено учи да разликује проверене информације од непоузданих извора, да препозна намеру медијске поруке и да развија способност самосталног процењивања садржаја.

Посебан значај има развијање навике да се медијски садржаји не прихватају пасивно. Важно је да деца од најранијег узраста имају прилику да разговарају о својим утисцима, постављају питања и изражавају недоумице. Такви разговори доприносе развоју језичких способности, самопоуздања и критичког односа према медијима, што

представља један од темеља медијске и информационе писмености (Министарство културе и информисања Републике Србије, 2022).

У том контексту, сарадња породице и предшколске установе добија посебан значај. Када родитељи и васпитачи имају усаглашен приступ у вези са употребом медија, деца добијају доследне поруке и лакше развијају здраве навике. Васпитачи могу да подстичу децу да разговарају о медијским искуствима, да кроз игру, причу и истраживачке активности анализирају медијске поруке и развијају способност критичког промишљања, док родитељи те процесе могу наставити у породичном окружењу (Министарство културе и информисања Републике Србије, 2022).

Развијање медијске писмености у предшколском узрасту не подразумева рано овладавање технологијом, већ постепено оснаживање детета да медије користи сврсисходно, безбедно и у складу са својим развојним потребама.

Поред породице, значајну улогу у медијском васпитању имају и васпитачи. У предшколским установама они могу подстицати развој говорних и когнитивних способности деце кроз различите активности, као што су читање прича, разговор о садржајима, постављање питања и подстицање деце да изразе своја мишљења (Слуњски, Шагуд и Брајша-Жганец, 2006). Васпитачи могу помоћи деци да развију критички однос према медијским садржајима, да препознају разлику између стварности и медијске представе и да науче како да одговорно користе медије.

На тржишту данас постоји велики број дигиталних образовних материјала намењених деци предшколског узраста који могу бити подстицајни за различите аспекте развоја. Међутим, важно је нагласити да такви садржаји треба да буду само допуна другим облицима учења и игре, а не њихова замена.

Стручњаци такође упозоравају на негативне ефекте изложености агресивним медијским садржајима, који могу утицати на дечје понашање и начин на који дете разуме однос између поступака и последица. У цртаним филмовима и другим медијским садржајима насиље је често приказано на нереалан начин, без реалних последица, што може довести до погрешног разумевања стварности. Због тога је важно да родитељи и васпитачи разговарају са децом о садржајима које гледају, да им помогну да разумеју понашања ликова и да развијају емпатију и самоконтролу.

Деца су активни корисници медија који на различите начине доживљавају и тумаче медијске садржаје. Посматрањем дечје игре, цртежа и понашања одрасли могу добити увид у то како дете разуме одређене ситуације и догађаје. Кроз игру деца често обрађују своја искуства, укључујући и она која су их узнемирила или збунила, па се неке сцене или мотиви могу понављати у игри или цртежима.

Због свега наведеног, улога породице и васпитача у медијском васпитању је од изузетног значаја. Кроз сарадњу, разговор и пажљиво усмеравање могу помоћи деци да развију одговоран, критички и безбедан однос према медијима.

3. ПОСЛЕДИЦЕ ПРЕКОМЕРНОГ КОРИШЋЕЊА ДИГИТАЛНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ

Дигитална технологија може позитивно утицати на развој деце када се користи у образовне сврхе. Едукативне апликације, дигиталне приче и образовни програми могу подстицати учење језика, развој маште и когнитивних способности (Blake, 2013).

Квалитетни телевизијски и дигитални садржаји могу допринети богаћењу речника и развоју комуникацијских компетенција. Програми попут едукативних дечјих емисија користе говор прилагођен узрасту, што олакшава разумевање и усвајање нових речи. Такође, дигитални алати омогућавају учење страног језика кроз игру, што повећава мотивацију и развија самосталност у учењу.

Прекомерна употреба дигиталних медија може довести до низа негативних последица по развој детета.

Истраживања показују да деца која превише времена проводе испред екрана могу имати:

- спорији говорно-језички развој
- смањену социјалну интеракцију
- проблеме са пажњом
- поремећаје сна
- смањену физичку активност (Sundus, 2018; Valić Nedeljković и сар., 2013).

Недостатак интеракције лицем у лице доводи до губитка невербалних комуникацијских сигнала и смањеног развоја социјалне комуникације.

Може се закључити да дигиталне технологије представљају важан део живота савремене деце. Њихов утицај на развој говора и комуникације је двострук – могу имати позитивне ефекте када се користе педагошки осмишљено, али и негативне последице у случају прекомерне и неконтролисане употребе.

Кључну улогу у правилној употреби дигиталних медија имају родитељи и васпитачи, који треба да усмеравају децу ка едукативним садржајима, подстичу комуникацију и обезбеде баланс између дигиталних активности и других развојних искустава.

4. ГОВОРНО-ЈЕЗИЧКИ РАЗВОЈ ДЕТЕТА ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Говорно-језички развој детета представља сложен и динамичан процес који почиње од најранијег детињства и одвија се под утицајем унутрашњих и спољашњих фактора. Он обухвата усвајање гласовног система, развој речника, усвајање граматичких правила, разумевање значења и постепено развијање комуникацијских способности у социјалним ситуацијама (Sternberg, 2005). Савремена истраживања истичу да се језик усваја природно, кроз интеракцију биолошких предиспозиција и језичког окружења у којем дете одраста.

Унутрашњи фактори, који потичу из самог детета, чине биолошку основу говорно-језичког развоја. Они укључују опште здравствено стање, функционисање слуха и вида, интелектуалне способности, пол и латерализованост (Matić, 1986). Добро здравствено стање и правилан развој говорних органа представљају предуслов за правилну артикулацију гласова, док оштећења или одступања могу довести до тешкоћа у изговору (Vuletić, 1987; Salihović i sar., 2006).

Слух има посебно значајну улогу, јер представља основу за усвајање говора, читања и писања. Деца која имају оштећење слуха често касније проговарају и имају ограниченији речник у односу на вршњаке (Matić, 1986; Pavličević-Franić, 2005). Вид такође доприноси развоју говора, јер омогућава детету да прати невербалне сигнале и артикулацију говорних органа саговорника, чиме се олакшава усвајање фонетског система.

Интелигенција је у одређеној мери повезана са брзином усвајања језика, али не представља једини одлучујући фактор. Иако нека деца са вишим когнитивним способностима раније почињу да говоре, постоје и случајеви у којима деца са типичним интелектуалним развојем касније проговарају (Škarić, 1988). Полне разлике у говорно-језичком развоју такође се наводе у литератури, при чему девојчице у просеку нешто раније усвајају прве речи и комуникацијске гесте, али се те разлике временом смањују (Rinaldi, Caselli, Pasqualetti i Volterra, 2021; prema: Gligorović i sar., 2018). Латерализованост, односно доминација једне мождане хемисфере, такође може утицати

на темпо развоја говора, посебно ако се дете насилно преусмерава са природне доминантне руке (Posokhova, 2008).

Спољашњи или средински фактори имају изузетно значајну улогу у обликовању говорно-језичког развоја детета. Породица представља примарно окружење у којем дете стиче прва комуникацијска искуства. Посебно се наглашава значај ране емоционалне комуникације, богатог говорног окружења и позитивних интеракција са одраслима (Starčević, 2004). Квалитет говорних модела којима је дете изложено, као и социоекономски статус породице, утичу на богатство речника и развој језичких структура (Adašević, 2020).

У оквиру институционалног контекста, вртић има значајну улогу у подстицању говорно-језичког развоја. Васпитач представља важан говорни модел и кроз планиране активности, игру и комуникацију подстиче развој артикулације, фонемског слуха, речника и способности причања (Pehlić, 2025). Стварање подстицајне средине у вртићу, која уважава интересовања детета и подстиче рану писменост, доприноси укупном развоју комуникацијских способности (Čudina-Obradović, 1996).

Медији данас представљају неизоставан део децјег окружења и могу имати и позитивне и негативне утицаје на говорно-језички развој. Њихов ефекат зависи од квалитета садржаја, начина коришћења и присуства одраслих особа. Квалитетни медијски садржаји, који користе јасан и детету прилагођен говор, могу подстицати комуникацијске вештине и развој језика (Apel i Masterson, 2004). Посебно се истичу садржаји који користе једноставан језик, визуелну подршку и интерактивни приступ.

С друге стране, прекомерна изложеност екранским садржајима без адекватног надзора може довести до сиромашнијег језичког изражавања, смањене комуникације са околином и слабијег развоја предчиталачких вештина (Apel i Masterson, 2004; Pašica i Turza-Bogdan, 2020). Истраживања указују и на то да присуство телевизора у позадини може смањити квалитет интеракције између родитеља и детета, што негативно утиче на прилике за развој говора.

Поред медија, значајан спољашњи фактор представља и билингвизам. Деца могу истовремено или сукцесивно усвајати два језика, при чему се рано детињство сматра

осетљивим периодом за језичко учење (Prebeg-Vilke, 1991). Уколико дете има адекватну подршку и нема развојне тешкоће, двојезичност не мора представљати ризик, али код деце са говорно-језичким тешкоћама може додатно оптеретити развој језика.

Укупно посматрано, говорно-језички развој детета предшколског узраста резултат је сложене интеракције биолошких предиспозиција и фактора средине. Квалитет комуникације у породици и вртићу, као и начин коришћења савремених медија, представљају кључне елементе који могу подстицати или успоравати овај развојни процес.

5. УТИЦАЈ ДИГИТАЛНИХ ТЕХНОЛОГИЈА НА РАЗВОЈ ГОВОРА И КОМУНИКАЦИЈЕ

Развој говора код деце условљен је различитим факторима, међу којима се издвајају биолошки предуслови, когнитивни развој, подстицаји из окружења и мотивација детета за комуникацију. Најинтензивнији период говорно-језичког развоја јавља се у раном детињству, посебно до треће године живота, када деца усвајају основне језичке структуре и значајно проширују речник. У том периоду посебно је важна интеракција са одраслима и вршњацима, јер се језик развија кроз активну комуникацију и социјалне односе. Међутим, све чешћа употреба дигиталних уређаја у детињству мења начин на који деца долазе у контакт са језичким садржајима.

Дуготрајна изложеност екранским садржајима може довести до смањења језичког импута, јер деца имају мање прилика за двосмерну комуникацију са одраслима. За разлику од живе интеракције, медији често пружају једносмерне стимулусе који не захтевају активан одговор детета, што може негативно утицати на развој комуникацијских вештина.

Иако постоје бројни ризици, одређени дигитални садржаји могу имати и позитиван утицај на развој језика код деце, нарочито када су пажљиво одабрани и прилагођени узрасту. Квалитетни едукативни програми који користе језик прилагођен детету, понављање нових речи и визуелну подршку значењу могу подстаћи развој речника и разумевање језичких структура (Bratanić, 1991; Pašica i Turza-Bogdan, 2020).

Електронске сликовнице представљају један од значајних дигиталних ресурса у раном учењу језика. Оне омогућавају интерактивно истраживање текста, повезивање речи са сликама и звуком, као и активно учешће детета у процесу учења. Истраживања показују да овакви мултимедијални садржаји могу допринети ширењу речника и развоју језичког разумевања (Takacs, Swart & Bus, 2014 према Milenković и сар., 2025).

Поједине образовне апликације и игре на таблетима и паметним телефонима такође могу подстицати развој језичких способности. Оне често садрже интерактивне елементе који подстичу децу да понављају речи, одговарају на питања или прате вербална

упутства. Такве активности могу допринети проширивању речника и бољем разумевању значења речи. Значајну улогу у том процесу има и учешће одраслих. Када родитељи или васпитачи користе дигиталне уређаје заједно са децом, могу да усмере пажњу детета, постављају питања и подстичу разговор, чиме се дигитални садржај претвара у повод за комуникацију и учење.

Едукативни видео садржаји могу представљати користан модел за развој изговора и усвајање нових речи. Када су пажљиво осмишљени, они омогућавају деци да чују јасан и правилан изговор речи, као и да посматрају артикулацију говорника. Понављање речи и реченица у оквиру видео садржаја може помоћи деци да усвоје правилан изговор и ритам говора.

Мултимедијални приступ, који комбинује визуелне и аудио елементе, често је ефикасан у учењу језика. Сlike, анимације и звук омогућавају деци да повежу значење речи са конкретним представама, што олакшава усвајање нових појмова.

Цртани филмови и анимирани садржаји такође могу имати образовну вредност. Захваљујући визуелним елементима и занимљивим причама, они могу подстаћи интересовање деце за језик и комуникацију. Кроз дијалоге ликова деца могу да науче како се речи користе у различитим ситуацијама и како се изражавају различите емоције и идеје.

Ипак, важно је нагласити да овакви садржаји треба да се користе умерено и у комбинацији са другим облицима учења, као што су разговор, читање књига и симболичка игра.

Иако дигитални медији могу имати образовни потенцијал, њихова прекомерна и неконтролисана употреба може негативно утицати на развој говора. Један од најзначајнијих ризика јесте смањење комуникације лицем у лице са одраслима и вршњацима, што представља основни извор учења језика у раном детињству.

Истраживања указују да прекомерно време проведено испред екрана може довести до смањеног речника, одложеног развоја говора и слабијих комуникацијских способности. Када деца већи део времена проводе у пасивном праћењу садржаја, имају мање прилика да активно користе језик у комуникацији са другима (Ивковић, 2024).

Због тога је квалитет медијског садржаја од изузетног значаја. Едукативни садржаји који подстичу интеракцију и разговор могу имати позитивне ефекте, док

пасивна конзумација забавних или неприлагођених садржаја најчешће нема значајан образовни ефекат.

Васпитачи имају значајну улогу у осмишљеној и педагошки оправданој употреби дигиталних технологија у васпитно-образовном процесу. Уз правилну интеграцију медија у активности са децом, технологија може постати средство које подстиче учење, истраживање и комуникацију.

Дигитални ресурси могу помоћи васпитачима у припреми и реализацији активности. Електронске енциклопедије, сликовни и звучни материјали, кратки едукативни филмови и анимације омогућавају приказ појава које је тешко посматрати у реалном окружењу, као што су природни процеси или микросвет (Мишчевић, 2008).

У фази припреме активности васпитач може користити различите дигиталне материјале, прилагодити их интересовањима деце и припремити индивидуализоване радне материјале. Оваква припрема захтева већи степен ангажовања, али омогућава квалитетнији и занимљивији васпитно-образовни процес.

Иако техничка опремљеност многих предшколских установа није на високом нивоу, постојећи уређаји могу се искористити на креативан начин. Васпитач који је отворен за нове идеје и методе рада може користити технологију као средство које подстиче дељу радозналост, машту и истраживачки дух (Цвјетићанин и Бранковић Бошњак, 2008).

5.1. Ризици и могућности утицаја медија на говорно-језички развој детета

Савремено детињство одвија се у окружењу које је у великој мери обликовано информационо-комуникационим технологијама, због чега деца све раније и све чешће долазе у контакт са дигиталним медијима. Значајан део слободног времена проводе користећи телефоне, рачунаре и различите дигиталне садржаје, што може довести до смањења активности у реалном окружењу и до мањег учешћа у непосредној игри и социјалним интеракцијама. Последишно, деца ређе бораве на отвореном простору, мање учествују у заједничким активностима са вршњацима и имају мање непосредне комуникације са родитељима и другим одраслим особама (Мићевић Karanović i sar., 2020).

Такве промене у начину провођења времена могу имати утицај на развој говора и језика, укључујући квалитет усменог изражавања, разумевање говора и касније развијање писмености, али и на целокупан психофизички развој детета. Ипак, присуство дигиталних медија у детињству не треба посматрати искључиво као негативну појаву, јер њихова примерена, садржајно осмишљена и временски уравнотежена употреба може допринети проширивању дејих искустава и стицању нових знања (Mićević Karanović i sar., 2020).

У том контексту посебно је значајна улога родитеља и васпитача, који кроз надзор, постављање јасних граница и отворену комуникацију могу допринети смањењу потенцијалних ризика. Разговор са дететом о начину и последицама коришћења дигиталних медија показује се као ефикаснији приступ у односу на искључиво ослањање на забране (Mićević Karanović i sar., 2020).

Резултати истраживања (Mićević Karanović i sar. 2020) указују да већина деце предшколског узраста препознаје и користи различите дигиталне медије, али да нема довољно развијену свест о могућим ризицима њихове употребе. Иако родитељи углавном прате и контролишу коришћење дигиталних садржаја, чешће примењују ограничења и забране него што подстичу едукативни разговор и заједничко промишљање о безбедној употреби технологије.

Говор представља основно средство људске комуникације којим се преносе мисли, осећања и намере. Поред значења речи и реченица, важну улогу има и емоционална компонента говора, због чега се говор не посматра само као средство преношења информација, већ и као начин успостављања односа и деловања у социјалном окружењу (Stančić i Ljubešić, 1994).

Развој језика код детета условљен је међусобним деловањем биолошких предиспозиција, когнитивног развоја, мотивације за комуникацију и утицаја средине. Посебно се истиче период првих година живота, када се најинтензивније развијају говорне и језичке способности (Jovančević i sur., 2004; Stančić i Ljubešić, 1994; Pavličević-Franić, 2005). Развој комуникацијске компетенције зависи не само од урођених

потенцијала, већ и од квалитета интеракција са одраслима и вршњацима, као и од могућности детета за активно учешће у комуникацији.

У оквиру целокупног развоја детета значајно место имају и медији, који могу имати подстицајан, али и ограничавајући утицај на говорно-језички развој. Усвајање матерњег језика обухвата овладавање гласовним системом, граматичким правилима, разумевањем значења и развојем комуникацијских способности. Деца овај процес најчешће усвајају природно, кроз комбинацију урођених способности и језичког окружења у којем одрастају (Sternberg, 2005).

Истраживања указују да квалитет медијских садржаја има значајну улогу у овом процесу. Одговарајуће телевизијске емисије, цртани филмови, видео-игре и дигитални садржаји могу позитивно утицати на развој комуникацијских вештина уколико нуде јасан, разумљив и детету прилагођен говорни модел (Apel i Masterson, 2004). Посебно се истиче значај садржаја који користе једноставан језик, познат речник и визуелну подршку, као и оних који подстичу разумевање и комуникацију. Такви садржаји могу допринети развоју маште, симболичке игре и социјализације.

Међутим, прекомерна и неконтролисана изложеност медијима може имати неповољне последице по говорно-језички развој. Продужено гледање телевизије или коришћење дигиталних садржаја без присуства и посредовања одраслих може довести до сиромашнијег језичког изражавања, слабије развијених предчиталачких способности и смањене комуникације са вршњацима и члановима породице (Apel i Masterson, 2004). Истраживања показују да већи број сати проведених уз медије може бити повезан са краћим и једноставнијим реченицама, као и са нижим нивоом језичких способности.

Поред директног утицаја на дете, медији могу имати и посредан утицај на квалитет породичне комуникације. Истраживања су показала да присуство укљученог телевизора у позадини током игре родитеља и детета доводи до мањег броја изговорених речи и смањене интеракције, што може ограничити могућности за развој говора (Apel i Masterson, 2004).

Због тога се наглашава значај активне улоге одраслих у медијском окружењу детета. Разговор о садржајима које дете прати, заједничко гледање и усмеравање пажње

на квалитетне медијске садржаје могу умањити ризике и допринети развоју говорно-језичких способности. Савремени приступ не подразумева искључивање медија из живота детета, већ њихову промишљену, контролисану и развојно примерену употребу (Košir, 1999; Težak, 2002).

6. УСКЛАЂИВАЊЕ УПОТРЕБЕ ДИГИТАЛНИХ ТЕХНОЛОГИЈА СА РАЗВОЈЕМ ГОВОРА ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Савремено дигитално окружење постаје саставни део свакодневног живота деце предшколског узраста, при чему информационо-комуникационе технологије (ИКТ) могу имати и подстицајне и ризичне ефекте на говорно-језички развој. Из тог разлога, неопходно је њихову употребу усмерити тако да она буде у функцији развоја комуникацијских и језичких способности, а не њихово ограничење.

С једне стране, дигиталне технологије могу представљати значајан ресурс у подстицању развоја говора. Образовни дигитални садржаји, интерактивне апликације и програми намењени раном учењу језика омогућавају деци да на занимљив начин усвајају нове речи, појмове и језичке структуре. Комбинација визуелних и аудитивних стимулуса доприноси бољем разумевању и усвајању језичких садржаја, док интерактивне активности подстичу активно учешће детета у комуникацији кроз понављање, одговарање на питања и праћење инструкција.

Посебно значајну улогу има заједничка употреба дигиталних садржаја од стране деце и одраслих. Када родитељи или васпитачи активно учествују у коришћењу технологије, објашњавају садржаје и подстичу дете на разговор, дигитални медији могу постати средство за унапређење језичких вештина и проширивање речника. На овај начин технологија не замењује комуникацију, већ је подстиче и продубљује.

Такође, дигитални медији могу допринети већој доступности образовних садржаја деци која иначе имају ограничен приступ ресурсима за учење. Међутим, да би њихов утицај био позитиван, неопходно је да садржаји буду развојно прилагођени узрасту и да се користе у контролисаном и временски ограниченом контексту.

Истраживања показују да активна употреба образовних технологија може имати позитиван утицај на развој ране писмености и речника, док пасивно конзумирање садржаја без интеракције има знатно мањи ефекат на развој говора (Gómez, Strasser,

2021). Стога се наглашава значај активног учешћа детета у медијској активности, а не само посматрања садржаја.

С друге стране, прекомерна и неконтролисана употреба дигиталних технологија може имати негативне последице по говорно-језички развој. Један од најзначајнијих ризика јесте смањење директне вербалне интеракције са одраслима и вршњацима, што је основни предуслов за развој комуникацијских вештина. Деца која проводе превише времена уз дигиталне уређаје често имају мање прилика за разговор, што може довести до сиромашнијег речника и успореног развоја говора.

Поред тога, пасивно праћење дигиталних садржаја, као што је гледање видео материјала, може ограничити активну употребу језика, јер дете прима информације без потребе за вербалним одговором. Оваква навика може негативно утицати на развој способности слушања, разумевања и самосталног изражавања.

Негативни ефекти прекомерне употребе ИКТ огледају се и у смањеној пажњи, ограниченој креативности у говору и мањем броју ситуација у којима дете активно користи језик у реалним социјалним контекстима. Истраживања указују да дуготрајна изложеност екранским садржајима може бити повезана са кашњењем у говорно-језичком развоју и смањеним комуникацијским компетенцијама (Monteiro i sar., 2023; Borajų i sar., 2019).

Због тога се у стручној литератури наглашава да употреба дигиталних технологија мора бити уравнотежена и праћена богатим говорним окружењем. То подразумева физичку игру, читање, причање прича и свакодневну комуникацију са одраслима и вршњацима.

Посебну улогу у овом процесу имају родитељи и васпитачи, који својим понашањем и приступом обликују навике детета у коришћењу технологије. Њихова улога није само у контроли времена проведеног пред екраном, већ и у активном посредовању садржаја, разговору и заједничком тумачењу дигиталних искустава. На тај начин се подстиче развој критичког мишљења, језичке експресије и комуникацијских вештина.

У образовном контексту, интерактивни медији који комбинују текст, звук, слику и анимацију могу бити корисно средство уколико се користе у складу са педагошким циљевима и уз активно учешће одраслих (England i Finney, 2011). Међутим, они не смеју заменити непосредну комуникацију, која остаје кључна за развој говора.

Закључно, може се истаћи да усклађена и промишљена употреба дигиталних технологија, уз активну улогу одраслих и богато говорно окружење, може допринети развоју говорно-језичких способности деце предшколског узраста, док њихова прекомерна и неконтролисана употреба представља ризик за тај развој.

7. МЕТОДОЛОШКИ ДЕО

7. 1. Циљ и карактер истраживања

Циљ овог истраживања је да се испита на који начин употреба дигиталних технологија утиче на развој говора и предчитачких способности деце предшколског узраста, као и да се предложи мере за превенцију ризика и подстицање квалитетније говорне интеракције.

Карактер истраживања је комбиновани (квантитативни и квалитативни), са елементима акционог истраживања. Истраживање има експлоративни и дескриптивни карактер, јер се усмерава на сагледавање постојећег стања у пракси, као и на испитивање ефеката кратке педагошке интервенције.

7. 2. Сврха истраживања

Сврха истраживања је унапређивање васпитно-образовне праксе кроз формулисање препорука и смернице за заштиту развоја говора у дигиталном окружењу, као и да се употреба дигиталних технологија у вртићу постави у функцију унапређивања језичког развоја, комуникацијских вештина и целокупне социјалне интеракције деце.

7. 3. Предмет истраживања

Предмет истраживања је употреба савремених медија у васпитно-образовном процесу и ризици њеног утицаја на развој говора и предчитачких вештина код деце предшколског узраста.

7. 4. Задаци истраживања

На основу дефинисаног циља формулисани су следећи задаци истраживања:

- Систематским посматрањем утврдити којим дигиталним уређајима су деца у вртићу изложена, као и учесталост њихове употребе;
- Испитати улогу васпитача у надзору, контроли и педагошком усмеравању употребе дигиталних технологија;
- Осмислити активности које подстичу вербалну комуникацију деце уз ограничену, контролисану и функционалну употребу дигиталних уређаја.

7. 5. Хипотеза истраживања

Полазна хипотеза истраживања гласи: прекомерна и неконтролисана употреба дигиталних медија доводи до смањења количине и квалитета говорне интеракције међу децом предшколског узраста.

7. 6. Узорак истраживања

Узорак истраживања чини 31 дете најстарије узрасне групе (од 6 до 7 година) вртића „Чуперак“ из Лаћарка који припада предшколској установи „Пчелица“ из Сремске Митровице, као и девет васпитача различитих узрасних група (3 васпитача млађе, 2 средње, 2 старије и 2 најстарије узрасне групе) поменутог вртића „Чуперак“.

7. 7. Методе и технике прикупљања података

Истраживање је конципирано као комбиновано, са применом квантитативног и квалитативног приступа. У сврху прикупљања података коришћени су протокол систематског посматрања са чек-листом, као и структурисани интервју са питањима отвореног типа, намењен васпитачима.

7. 8. План истраживања

Истраживање је реализовано у следећим фазама:

- припремна фаза – израда инструмената, прибављање сагласности установе и родитеља;
- систематско посматрање деце уз примену чек-листе;
- интервјуисање васпитача - структурисан интервју, у термину прилагођеном њиховим обавезама;
- анализа и интерпретација података – обрада добијених налаза и формулисање препорука.

Свака фаза је документована белешкама и описима релевантних запажања.

7. 9. Реализација истраживања

Истраживање је реализовано у природном вртићком окружењу током редовних активности и то у периоду од 26. 2. 2026. г. до 6. 3. 2026. г. Истраживање је реализовано уз поштовање етичких принципа добровољности и анонимности.

7. 10. Обрада и интерпретација података

Поступак прикупљања података обухватио је систематско посматрање васпитно-образовног процеса; спровођење интервјуа са васпитачима; евидентирање и организовање прикупљене грађе; квантитативну и квалитативну обраду и дескриптивну анализу података. Подаци добијени посматрањем обрађени су квантитативним приступом, док су подаци добијени интервјуом обрађени квалитативном анализом садржаја. Одговори васпитача су транскрибовани и тематски анализирани. Подаци из чек-листе су систематизовани и приказани табеларно.

Резултати истраживања интерпретирани су у светлу релевантних теоријских поставки и претходних истраживања, уз посебан осврт на импликације за унапређивање педагошке праксе

8. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА СА ДИСКУСИЈОМ

а) Анализа података прикупљених чек листом

Резултати систематског посматрања показују да су дигитални уређаји присутни у простору васпитне групе и да се користе у одређеним ситуацијама током васпитно-образовних активности. У радној соби присутни су смарт телевизор, лаптоп и пројектор, што указује на то да установа поседује техничке услове за укључивање дигиталних медија у процес учења.

Посматрање је показало да деца током активности повремено користе дигиталне уређаје, али углавном уз подршку и посредовање васпитача. У оквиру пројектне теме „Животиње“, деца су користила мобилни телефон за фотографисање животиња у дворишту вртића, као и интернет претраживач уз помоћ васпитача како би пронашла информације о шумским животињама. Оваква употреба дигиталних технологија може се окарактерисати као функционална и усмерена ка истраживачком учењу, јер је у служби стицања нових знања и подстицања деље радозналости.

Иако употреба медија није увек била у потпуности планирана, васпитач је имао активну улогу у усмеравању активности. То се огледало у постављању питања и подстицању деце да разговарају о садржају који посматрају. Деца су током активности постављала различита питања, као што су: „Шта једе меда?“, „Где живи јеж?“ и „Зашто лисица има дугачак реп?“. Ова запажања указују да дигитални садржаји, када се користе у оквиру педагошки осмишљених активности, могу подстаћи интересовање деце и покренути разговор и размену информација.

Посебно је значајно запажање да су деца током разговора користила нове речи, као што су „станиште“, „исхрана“ и „младунче“. То указује да употреба медија у

комбинацији са разговором и објашњењима васпитача може допринети обогаћивању речника и развоју говорних способности деце.

С друге стране, уочено је да у одређеним ситуацијама, посебно током гледања цртаних филмова у просторији за пријем деце, долази до пасивног праћења садржаја без значајније комуникације. У тим тренуцима деца углавном не разговарају међусобно нити коментаришу садржај који гледају. Ово запажање потврђује ставове појединих аутора да пасивна и неконтролисана употреба медија може довести до смањене вербалне интеракције међу децом.

Ипак, уочено је и да дигитални садржаји могу подстаћи заједничку игру и комуникацију након завршетка активности. Деца су након гледања одређених садржаја често настављала игру у којој су „проигравала“ оно што су видела, што указује да медијски садржаји могу постати подстицај за симболичку игру и говорно изражавање.

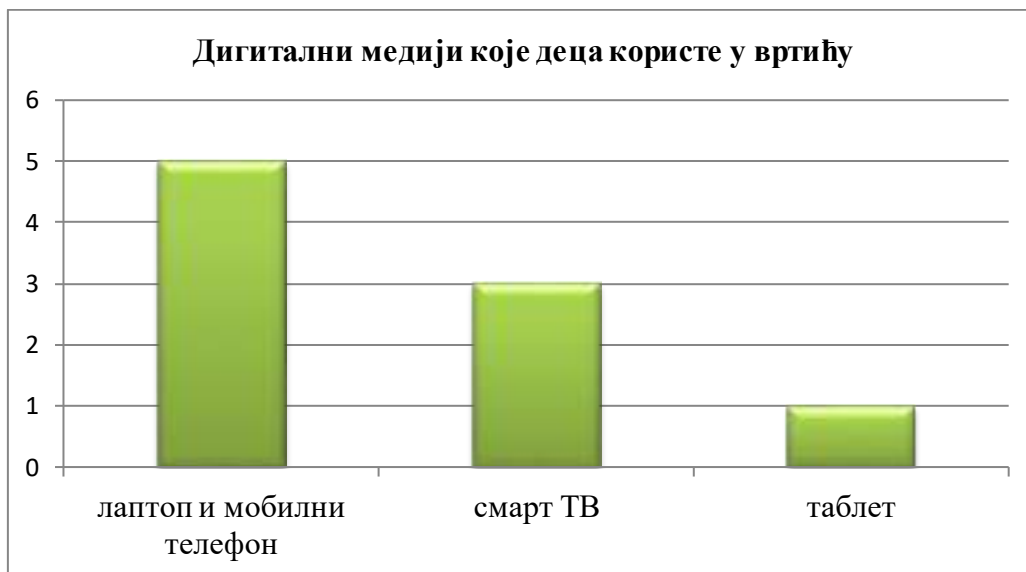
На основу ових запажања може се закључити да утицај дигиталних медија на говорну интеракцију деце у великој мери зависи од начина на који се они користе у васпитно-образовном процесу. Када су медији укључени у активности које су педагошки осмишљене и праћене разговором и питањима васпитача, они могу подстаћи интересовање, комуникацију и усвајање нових појмова. Насупрот томе, пасивно гледање садржаја без интеракције може довести до смањења говорне активности деце. Ови налази указују на значај педагошког усмеравања употребе дигиталних медија како би се њихови потенцијали искористили у функцији подстицања језичког развоја деце.

b) Анализа података прикупљених интервјуом

На питање: Које дигиталне медије или уређаје деца најчешће користе у вртићу? Васпитачи су на следећи начин одговарали:

- Лаптоп и мобилни телефон – 5 васпитача (55,55%);
- Смарт ТВ – 3 васпитача (33,33%);
- Таблет – 1 васпитач (1,11%)

Графикон бр. 1 – Дигитални медији које деца користе у вртићу

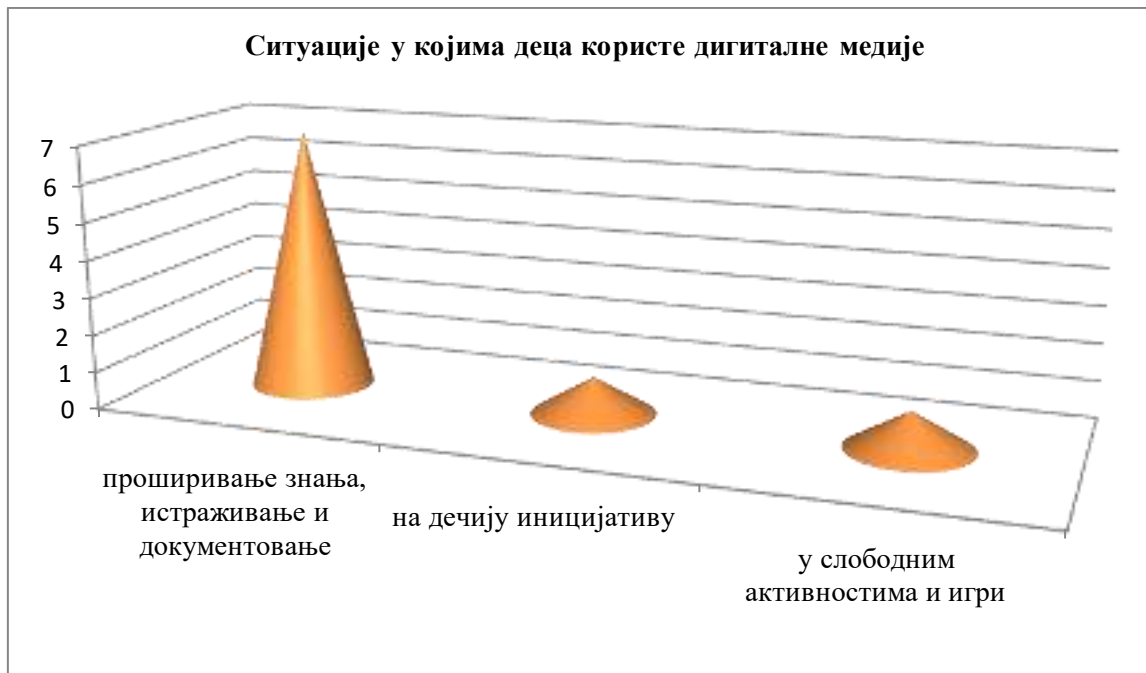

На основу оваквих одговора може се закључити како деца у вртићу најчешће користе лаптоп и мобилни телефон, али и смарт ТВ.

На питање: У којим ситуацијама се дигитални медији укључују у васпитно-образовне активности? Васпитачи су на следећи начин одговарали:

- У активностима проширивања знања, истраживањима и документовању – 7 васпитача (77,78%);
- На иницијативу деце – 1 васпитач (11,11%);
- Током слободних активности и игре – 1 васпитач (11,11%).

Графикон бр. 2 – Ситуације у којима деца користе дигиталне медије

На основу оваквих одговора може се закључити како према наводима васпитача деца дигиталне медије користе у ситуацијама проширивања знања, истраживањима и при документовању.

На питање: Да ли сматрате да дигитални медији могу подстаћи развој говора код деце? На који начин? Васпитачи су на следећи начин одговарали:

- Да, могу подстаћи говор ако се смислено користе и ако их васпитачи користе како би покренули вербално изражавање деце: разговор, постављање питања, изношење личних искустава деце итд. – 6 васпитача (66,67%);
- Да. Деца усвајају нове речи и појмове – 2 васпитача (22,22%);
- Деца се након коришћења дигиталних медија играју и у играма проживљавају стечена искуства која вербализују – 1 васпитач (11.11%).

Графикон бр. 3 – Начини на које дигитални медији подстичу говор код деце

На основу оваквих одговора може се закључити како су васпитачи мишљења да је смислена употреба дигиталних медија под њиховим надзором васпитача и уз његову мотивацију деце на вербално изражавање одличан начин за подстицање говора код деце.

На питање: Да ли сте приметили неке негативне ефекте прекомерне употребе медија код деце (нпр. мање комуникације, сиромашнији речник)? Васпитачи су на следећи начин одговарали:

- Да, нарочито код деце која се уписују у вртић, али и касније код оне деце која дигиталне медије у великој мери користе у породичном дому и то: слаба вербализација, смањена комуникација деце са вршњацима и васпитачима, осиромашен речник – 6 васпитача (66,67%);
- Да. Таква деца слабо улазе у игре са другом децом и повучена су – 2 васпитача (22,22%);
- Нисам до сада имала такво искуство – 1 васпитач (11,11%).

Графикон бр. 4 – Искуства васпитача о негативним ефекти ма прекомерне употребе медија код деце

На основу оваквих одговора може се закључити како су према искуствима васпитача негативни ефекти прекомерне употребе медија слаба вербализација, смањена комуникација са вршњацима и осиромашен речник.

На питање: Какву улогу васпитач има у усмеравању употребе дигиталних медија? Васпитачи су на следећи начин одговарали:

- Кључну улогу. Употреба медија треба да је под његовим надзором и усмеравањем – 5 васпитача (55,56%);
- Улогу посредника и контролора – 3 васпитач (33,33%);
- Да пружа помоћ деци када је то неопходно – 1 васпитач (11,11%).

Графикон бр. 5 – Улога васпитача у усмеравању употребе дигиталних медија

На основу оваквих одговора може се закључити како је васпитач у усмеравању употребе дигиталниј медија најчешће надзорник и усмеривач, али и посредник и контролор.

На питање: На који начин се медији могу користити да подстакну разговор и комуникацију међу децом? Васпитачи су на следећи начин одговарали:

- Кроз разговор о медијским садржајима – 4 васпитача (44,44%);
- Заједничким медијским активностима – 3 васпитача (33,33%);
- Када деца сама користе медије за изражавање: снимање, фотографисање, видео-поруке и сл. – 2 васпитача (22,22%).

Графикон бр. 6 – Како коришћење медија може допринети подстицању комуникације код деце

На основу оваквих одговора васпитача може се закључити како медији могу допринети подстицању комуникације код деце кроз разговор о медијским активностима, али и заједничким активностима деце и васпитача, као и самосталним дечијим коришћењем медија за изражавање (снимање, фотографисање, видео-поруке).

На питање: Да ли сматрате да је потребно додатно стручно усавршавање васпитача у области дигиталне педагогије? Васпитачи су на следећи начин одговарали:

- Не – 6 васпитача (66,67%);
- Да – 3 васпитача (33,33%).

Графикон бр. 7 – Да ли сматрате да је потребно додатно стручно усавршавање васпитача у области дигиталне педагогије?

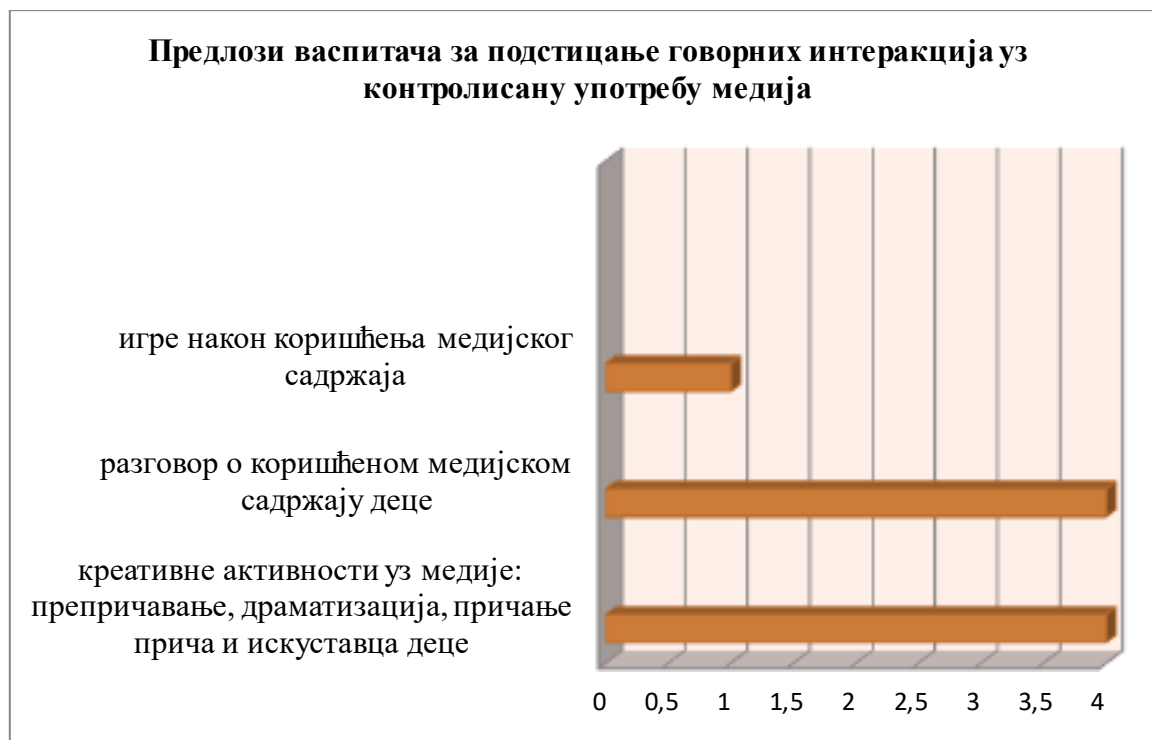

Може се закључити како васпитачи сматрају како им није потребна додатна едукација из области дигиталне педагогије.

На питање: Које активности бисте предложили за подстицање говорне интеракције уз контролисану употребу медија? Васпитачи су на следећи начин одговарали:

- Креативне активности уз медије: препричавање, драматизација, причање прича и искустава деце – 4 васпитача (44,44%);
- Разговор о коришћеном медијском садржају – 4 васпитача (44,44%);
- Игре након коришћења медијског садржаја – 1 васпитач (11,11%).

Графикон бр. 8 – Предлози васпитача за подстицање говорне интеракције уз контролисану употребу медија

На основу оваквих одговора може се закључити како су васпитачи мишљења да су за подстицање говорних интеракција уз контролисану употребу медија корисне креативне активности уз медије: препричавање, драматизација, причање прича и искустава деце и разговор о коришћеном медијском садржају.

На питање: Шта сматрате највећим изазовом у употреби дигиталних технологија у вртићу? Васпитачи су на следећи начин одговарали:

- Недовољну опремљеност дигиталним уређајима у вртићу – 5 васпитача (55,55%);
- Прекобројне групе деце – 3 васпитача (33,33%);
- Недовољно развијену дигиталну писменост како васпитача, тако и родитеља – 1 васпитач (11.11%).

+

Графикон бр. 9 – Изазови употребе дигиталних уређаја у вртићу

На основу оваквих одговора може се закључити како су према мишљењу васпитача недовољна опремљеност дигиталним уређајима и прекобројне групе деце највећи изазови употребе дигиталних уређаја у вртићу.

На основу анализе одговора васпитача може се закључити да дигитални медији заузимају одређено место у васпитно-образовном процесу у предшколским установама, али да се њихова употреба углавном одвија под контролом и усмеравањем васпитача. Према наводима испитаника, деца у вртићу најчешће користе лаптоп, мобилни телефон и смарт телевизор, који се укључују у различите васпитно-образовне активности.

Резултати указују на то да се дигитални медији у вртићима најчешће користе у сврху проширивања знања, истраживачких активности и документовања дејих искустава и активности. То показује да васпитачи препознају потенцијал дигиталних медија као подршке учењу, посебно када су они интегрисани у планиране активности и када се користе као средство за истраживање, прикупљање информација и бележење процеса рада.

Посебно је значајно што васпитачи истичу да смислена и контролисана употреба дигиталних медија, уз њихово активно учешће и подстицање деце на вербално

изражавање, може позитивно утицати на развој говора. У том контексту наглашава се улога васпитача као кључног фактора у организовању активности које подстичу децу на разговор, размену мишљења и изражавање сопствених доживљаја. Медији се, према томе, не посматрају само као средство забаве, већ и као подстицај за комуникацију и учење.

Истовремено, васпитачи указују и на могуће негативне последице прекомерне употребе дигиталних медија. Према њиховом искуству, деца која у великој мери користе дигиталне уређаје ван вртића могу испољавати слабију вербализацију, мању спремност за комуникацију са вршњацима и васпитачима, као и осиромашен речник. Ови налази указују на потребу за умереном и пажљиво планираном употребом медија, како би се избегли негативни утицаји на социјални и језички развој деце.

У процесу усмеравања употребе дигиталних медија васпитач има више различитих улога. Најчешће се јавља као надзорник и усмеривач, који прати и регулише начин коришћења медија, али и као посредник и контролор, који помаже деци да разумеју медијске садржаје и користе их на сврсисходан начин. Оваква улога васпитача наглашава значај његове педагошке компетентности у области дигиталних технологија.

Према мишљењу васпитача, медији могу допринети подстицању комуникације међу децом на више начина. То се пре свега односи на разговор о медијским садржајима, заједничке активности деце и васпитача, али и на могућност да деца самостално користе медије за изражавање сопствених идеја и искустава, кроз снимање, фотографисање или креирање кратких видео-порука. На тај начин медији постају средство за креативно изражавање и развој комуникацијских вештина.

Занимљив је и податак да већина васпитача сматра да им није неопходна додатна едукација у области дигиталне педагогије. Иако овакав став може указивати на њихово уверење да поседују довољно знања и искуства за коришћење дигиталних медија у раду, он истовремено може отворити питање потребе за континуираним професионалним усавршавањем у области која се брзо развија.

Као посебно корисне активности за подстицање говорне интеракције уз контролисану употребу медија, васпитачи издвајају креативне активности као што су препричавање садржаја, драматизација, причање прича и личних искустава деце, као и разговор о медијским садржајима који су коришћени током активности. Ове активности

омогућавају деци да активно учествују у комуникацији, изражавају своје мишљење и развијају говорне способности.

Међутим, васпитачи истичу и одређене изазове у примени дигиталних медија у вртићу. Као највеће потешкоће наводе недовољну опремљеност дигиталним уређајима и велики број деце у васпитним групама, што може отежати организацију активности и равномерно укључивање све деце.

У целини посматрано, резултати указују да васпитачи препознају и позитивне и негативне аспекте употребе дигиталних медија у предшколском образовању. Када се користе промишљено, умерено и уз активно педагошко вођење васпитача, дигитални медији могу представљати значајан подстицај за учење, комуникацију и развој говора код деце предшколског узраста. Истовремено, неопходно је водити рачуна о ограничењима и изазовима њихове примене, како би се обезбедила њихова сврсисходна и педагошки оправдана употреба у васпитно-образовном раду.

9. ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ПРАКСЕ У ПРОЈЕКТНОМ ПЛАНИРАЊУ У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ У СКЛАДУ СА ОСНОВАМА ПРОГРАМА „ГОДИНЕ УЗЛЕТА“

На основу теоријских разматрања и резултата истраживања, може се закључити да дигиталне технологије у предшколском окружењу имају двоструку улогу: оне могу бити значајан подстицај за учење, истраживање и развој говора, али и фактор ризика уколико се користе пасивно и без јасне педагошке сврхе. У складу са тим, унапређивање праксе пројектно заснованог планирања у оквиру Основа програма „Године узлета“ треба усмерити ка промишљеној, функционалној и развојно примереној интеграцији дигиталних технологија.

Једна од кључних препорука односи се на јачање улоге дигиталних технологија као средства у функцији истраживања у оквиру пројектног приступа. Резултати истраживања показују да деца, уз подршку васпитача, успешно користе дигиталне уређаје за фотографисање, претраживање информација и документовање активности. Овакви облици употребе треба да постану планирани сегмент пројектних активности, при чему се дигитални алати не користе као циљ по себи, већ као средство за прикупљање података, постављање питања и развој закључивања код деце.

Слика бр. 1 – Деца млађе групе истражују домаће животиње на интернет претраживачу

У оквиру „Година узлета“ посебно је значајно да се планирање пројектних активности заснива на интересовањима деце, што отвара простор за природну интеграцију дигиталних садржаја. Васпитач у том процесу има улогу фасилитатора који усмерава децу ка истраживању, поставља отворена питања и подстиче вербализацију искустава. Тиме се дигитални медији претварају у окидач за разговор, богатије језичко изражавање и заједничко конструисање знања.

Слика бр. 2 – Васпитач усмерава децу ка истраживању помоћу таблета

Друга важна препорука односи се на смањење ризика од пасивне употребе дигиталних садржаја, који је у истраживању препознат у ситуацијама гледања цртаних филмова без интеракције. У складу са тим, у оквиру пројектних активности потребно је планирати „медијацију садржаја“, односно обавезно укључивање разговора пре, током и након коришћења дигиталних садржаја. На тај начин се спречава пасивна рецепција и подстиче активна комуникација међу децом.

Слика бр. 3 – Медијација дигиталних садржаја

Трећа препорука односи се на систематско планирање дигиталних активности у оквиру пројектних целина. Уместо повремене и спонтано организоване употребе технологије, потребно је да се дигитални алати јасно интегришу у етапе пројекта: почетну фазу истраживања (постављање питања и прикупљање идеја), фазу истраживања (фотографисање, снимање, претраживање) и завршну фазу (презентација, документовање и рефлексија). Тиме се обезбеђује континуитет у учењу и развој дигиталне и медијске писмености.

Слика бр. 4 – Почетна фаза истраживања у оквиру пројекта „Мој друг/другарица“

Посебно је значајно да се у оквиру пројектног планирања развија сарадња са породицом, јер резултати указују на важну улогу родитеља у обликовању навика коришћења дигиталних технологија. Препоручује се укључивање родитеља у пројектне активности кроз заједничке задатке, размену фотографија, кратке видео записе или заједничко истраживање тема код куће. На тај начин се јача доследност између породичног и институционалног окружења.

Слика бр. – Размена фотографија са родитељима у оквиру пројекта „Домаће животиње и кућни љубимци“

У складу са „Годинама узлета“, важно је и да се дигитални медији не посматрају изоловано, већ као део интегрисаног окружења за учење. То значи да се дигиталне активности комбинују са игром, говором, покретом, ликовним изражавањем и симболичком игром, чиме се обезбеђује целовит развој детета. Посебно је значајно повезивање дигиталних садржаја са развојем говора, јер резултати истраживања указују да се управо кроз вођени разговор и заједничку интерпретацију садржаја највише подстиче развој речника и комуникацијских вештина.

Слика бр. 5 – Вођени разговор уз употребу дигиталних медија (power point презентација о архитектури у оквиру пројекта „Градимо“)

На крају, препоручује се континуирано стручно усавршавање васпитача у области дигиталне писмености и педагошки оправдане употребе технологије. Компетентни васпитачи су кључни фактор у квалитетној имплементацији пројектног приступа, јер они одређују начин на који ће дигитални алати бити интегрисани у васпитно-образовни процес.

Закључно, унапређивање праксе у складу са „Годинама узлета“ подразумева балансирану, промишљену и развојно усмерену употребу дигиталних технологија, у којој је дете активни учесник, а не пасивни посматрач, док је васпитач кључни медијатор у процесу учења и развоја говора.

ЗАКЉУЧАК

Савремено детињство одвија се у окружењу које је снажно обележено присуством дигиталних технологија. Дигитални медији постали су саставни део свакодневног живота деце, а њихова доступност и разноврсност довели су до тога да се деца са њима сусрећу већ у најранијем узрасту. Због тога је питање њиховог утицаја на развој детета, а посебно на развој говора и комуникације, постало једна од значајних тема у области предшколског васпитања и образовања.

Теоријска разматрања указују да дигиталне технологије могу имати и позитивне и негативне ефекте на развој говора код деце. Када се користе умерено, уз пажљиво одабране и узрасту прилагођене садржаје, дигитални медији могу допринети проширивању речника, развијању интересовања за језик и подстицању комуникације. Посебно је значајно када се дигитални садржаји користе у комбинацији са разговором, питањима и објашњењима одраслих, јер тада постају средство које подстиче активно учење и вербално изражавање.

Са друге стране, бројна истраживања упозоравају да прекомерна и неконтролисана употреба дигиталних уређаја може довести до смањене социјалне интеракције, пасивног праћења садржаја и смањених прилика за комуникацију лицем у лице. Управо су непосредна комуникација, разговор и заједничке активности са одраслима и вршњацима кључни фактори у развоју говора у раном детињству.

Резултати спроведеног посматрања и анализа одговора васпитача указују да су дигитални уређаји присутни у предшколским установама и да се користе у одређеним ситуацијама током васпитно-образовног рада. Најчешће коришћени уређаји су лаптоп, мобилни телефон и смарт телевизор. Њихова употреба најчешће је усмерена на проширивање знања, истраживачке активности и документовање процеса рада са децом.

Значајно је да се дигитални медији у вртићу најчешће користе уз активно посредовање васпитача. У таквим ситуацијама медији могу постати подстицај за разговор, постављање питања и размену мишљења међу децом. Посматрање је показало да деца током оваквих активности често усвајају нове појмове и проширују свој речник,

што указује на то да дигитални садржаји могу имати позитиван утицај када су интегрисани у педагошки осмишљене активности.

Међутим, уочено је и да пасивно гледање медијских садржаја без комуникације и интеракције може довести до смањене вербалне активности деце. Овакве ситуације потврђују ставове бројних аутора да пасивна конзумација медијских садржаја не доприноси развоју комуникацијских вештина у мери у којој то чине интерактивне активности и непосредна комуникација.

Посебно важну улогу у усмеравању употребе дигиталних медија имају васпитачи, који се у овом процесу јављају као организатори, посредници и контролори активности. Њихова педагошка компетентност и способност да дигиталне садржаје укључе у активности које подстичу комуникацију и размену идеја имају велики значај за развој говора код деце.

Резултати истраживања указују и на одређене изазове у примени дигиталних технологија у предшколским установама, међу којима се издвајају недовољна техничка опремљеност и велики број деце у васпитним групама. Ови фактори могу отежати организацију активности и равномерно укључивање све деце у активности.

На основу свега наведеног може се закључити да дигиталне технологије саме по себи нису ни искључиво корисне ни искључиво штетне за развој говора код деце. Њихов утицај зависи првенствено од начина, сврхе и интензитета њихове употребе. Када се користе промишљено, умерено и у оквиру педагошки осмишљених активности које подстичу разговор и комуникацију, дигитални медији могу представљати вредан образовни ресурс. Међутим, у случају прекомерне и неконтролисане употребе, могу имати негативне последице по језички и социјални развој детета. Због тога је од изузетног значаја развијати свест о одговорном коришћењу дигиталних технологија, као и континуирано унапређивати компетенције васпитача и родитеља у области дигиталне педагогије. Само уз сарадњу породице и предшколске установе могуће је обезбедити да дигитални медији буду коришћени на начин који доприноси целовитом развоју детета.

ЛИТЕРАТУРА

Adašević, A. (2020). *Socioekonomski status i predvještine čitanja i pisanja*, Diplomski rad, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.

Apel, K., Masterson, J. (2004). *Jezik i govor od rođenja do šeste godine. Od glasanja i prvih riječi do početne pismenosti – potpuni vodič za roditelje i odgojitelje*. Lekenik: Ostvarenje.

Baždarić, T. (2015). Obitelj pred izazovima dvojezičnosti: zablude i istina o učincima istovremene dvojezičnosti na djecu i obitelj, u: *Acta Iadertina*, 12/1, str. 1-15.

Blake, R.J. (2013). *Brave new digital classroom: Technology and foreign language learning*. Georgetown University Press.

Borajy S, Albkhari D, Turkistani H, Altuwairiqi R, Aboalshamat K, Altaib T, Almeahman W. (2019). Relationship of electronic device usage with obesity and speech delay in children, *Family Medicine & Primary Care Review* 2, 21:93–97.

Bratanić, M. (2002). *Paradoks odgoja*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naknada.

Валић Недељковић Д., Бала К.и Гелер З. (2013). Деца у виртуелном свету компјутерских игара. У: *Дигитално медијске технологије и друштвено-образовне промене 3*. Нови Сад: Одсек за медијске студије Филозофског факултета.

Vasić, S. (1968). *Govor vašeg deteta*. Beograd: Zavod za izdavanje udžbenika Socijalističke Republike Srbije.

Vuletić, D. (1987). *Govorni poremećaji*. Zagreb: Školska knjiga.

Garača, N. i Kadlec, Ž. (2011). Komunikacija u procesu menadžmenta. *Praktični menadžment*, 2 (2), 118-125. <https://hrcak.srce.hr/76463>

Gligorović, M., Buha, N. i Dobrota-Davidović, N. (2018). Razumevanje govora kod dece od šest do devet godina, u: *Specijalna edukacija i rehabilitacija*, Vol. 17, br. 1., str. 9-31.

Gómez E, Strasser K. (2021). *Language and socioemotional development in early childhood: The role of conversational turns*. Dev Sci., 24:0.

Duncan, S., Walker, C., Berry, S., i Schofield, G. (2019). Effects of screen time on preschool health and development, <https://www.msd.govt.nz/documents/about-msd-and-our-work/publications-resources/research/screen-time-on-preschoolers/children-and-families-research-fund-report-effects-of-screen-time-on-p....pdf>.

Duran, A., Koprivnjak, D., i Maček, N. (2019). Utjecaj medija i uloga odraslih na odgoj i obrazovanje djece predškolske i rane školske dobi. Communication Management Review, 4(01), 270-283. <https://hrcak.srce.hr/223682>

Gospodnetić, H. (2015). Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima. Zagreb: Mali profesor.

Ивковић, Н. (2024). *Утицај савремене комуникационе технологије на развој говора код предшколске деце*, Мастер рад. Београд: Висока школа струковних студија за образовање васпитача и тренера.

Jovančević, M. i sur. (2004). *Godine prve: zašto su važne. Vodič za roditelje i stručnjake koji rade s djecom predškolskog uzrasta*. Zagreb: SysPrint.

Košir, M., Zgrabljic, N., Ranfl, R. (1999). *Život s medijima: priručnik o medijskom odgoju za roditelje, nastavnike i učitelje*. Zagreb: Doron.

Кузмановић, Д., Златаровић, В., Анђелковић, Н., Жунић-Цицварић, Ј. (2019). *Деца у дигиталном добу: водич за безбедно и конструктивно коришћење дигиталне технологије и интернета*. Ужице: Ужички центар за права детета.

Ljubešić, M. i Cernanec, M. (2012). Rana komunikacija: u čemu je tajna? : Logopedija, 35 – 45. <https://hrcak.srce.hr/file/182898>.

Matić, R. (1986). *Metodika razvoja govora dece (do polaska u školu), (II izdanje)*, Beograd: IGRO NOVA PROSVETA – OUR Izdavanje i promet.

Миленковић, С., (2007). Медијска култура, Сремска Митровица: Висока школа струковних студија за образовање васпитача. 978-86-80697-26-2 УДК 659.3/4 316.773:37ђ.

Миленковић, С., (2008). *Медији у образовању*. Рума: Графам промет 978-86-7846-024-1 УДК 316.774:37.

Миленковић, С. (2012). *Деца и медији*. Сремска Митровица: Висока школа струковних студија за образовање васпитача.

Миленковић, С. (2012)б. *Методика развоја говора*. Сремска Митровица : Висока школа струковних студија за образовање васпитача.

Миленковић С. Николић М. (2019). *Припрема деце за описмењавање*. Ауторизована скрипта са практикумом. Сремска Митровица: Висока школа струковних студија за образовање васпитача и пословних информатичара-Сирмијум.

Milenković, S., Nikolić, Ž., Čvorović, S. (2025). Deca ranog uzrasta kao konzumenti digitalnih medija u porodici i uloga roditelja. *Krugovi detinjstva* | broj 1 | 2025. 28 – 44.

Министарство културе и информисања Републике Србије. (2022). *Медијска и информациона писменост: приручник за родитеље* Програм Нова писменост. Доступно на: https://prosveta.gov.rs/wp-content/uploads/2022/05/Priruc%CC%8Cnik-za-roditelje_260-x-171-mm_web-1.pdf Посећено: 1.7.2026.г.

Мићевић Карановић, Ј. Ж., Месарош Живков, А. Ј., Павлов, С. В., Бркљач, Т. С. (2020). Ризични утицаји дигиталних медија на психофизички развој деце предшколског узраста. *Синтезе – часопис за педагошке науке, књижевност и културу*, 18, 33–53.

Мишчевић, Г. (2008). Учители и коришћење информационих технологија, Међународна научна конференција: Образовање учитеља некада и данас, Суботица, *Зборник радова*, стр 152 – 158.

Monteiro R, Ferreira S, Fernandes S, Rocha N. (2023). Does digital media use contribute to decreased expressive language skills of pre-school-aged children? An exploratory study in Portuguese children. *Somatosens Mot Res*. Mar 23:1-7.

Основе програма ПВО - Године узлета (2018). Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

Pavličević-Franić, D. (2005). *Komunikacijom do gramatike. Razvoj komunikacijske kompetencije u ranome razdoblju usvajanja jezika*. Zagreb: Alfa.

Pašica, A., i Turza-Bogdan, T. (2020). O medijima i govorno-jezičnome razvoju djece s roditeljskog motrišta. Hrvatski: časopis za teoriju i praksu nastave hrvatskoga jezika, književnosti, govornoga i pismenoga izražavanja te medijske kulture, 18(1-2), 73-92. <https://hrcak.srce.hr/260971>

Popović, T. (ur.) (1998). *Govor u predškolskoj ustanovi*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.

Posokhova, I. (2008). *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece*. Zagreb: Ostvarenje.

Prebeg-Vilke, M. (1991). *Vaše dijete i jezik – materinski, drugi i strani jezik*. Zagreb: Školska knjiga.

Ранчић, И. (2021). *Улога дигиталних медија у социјализацији деце*. У: Универзитет у Београду, Факултет политичких наука, Србија. Доступно на: <https://aseestant.ceon.rs/index.php/comman/article/download/32342/22191/>

Rinaldi, P., Pasqualetti, P., Volterra, V., & Caselli, M. C. (2021). Gender differences in early stages of language development: Some evidence and possible explanations. *Journal of Neuroscience Research*, 101(5), 643-653.

Salihović, N., Junuzović-Žunić, L. i Ibrahimagić, A. (2006). *Poremećaji glasa, govora i jezika*, Tuzla: Harfo-graf.

Saussure, F. (2000). *Tečaj opće lingvistike*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Slunjski, E., Šagud, M., Brajša-Žganec, A. (2006). Kompetencije odgajatelja u dječjem vrtiću-organizacija koja uči. *Pedagogijska istraživanja*, 3(1), 45-58.

Spehnjak, M., i Plenković, M. (2015). Intrapersonalna i antropološka utjecajna dimenzija komuniciranja na dinamičko i stresno ponašanje profesionalnih sportaša. *Media, culture and public relations*, 6(2), 150-160. <https://hrcak.srce.hr/149020>.

Станисављевић Петровић, З. (2014). Холистички приступ у предшколском васпитању и образовању. У Данијела Видановић (Ур.). *Холистички приступи у васпитању* (pp. 215 - 376). Пирот: Висока школа струковних студија за образовање васпитача и Српска академија образовања.

Stančić, V., Ljubešić, M. (1994). *Jezik, govor, spoznaja*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B. i Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.

Sternberg, R. (2005). *Kognitivna psihologija*. Zagreb: Naklada Slap.

Sundus, M. (2018). *The Impact of using Gadgets on Children*. *Journal of Depression and Anxiety*, vol. 7 (1), 1-3.

Težak, S. (2002). *Metodika nastave filma*. Zagreb: Školska knjiga.

Цвјетићанин, С., Бранковић Н., Бошњак, М. (2008). Уметност и природа у методи сценске комуникације у настави Света око нас, *Зборник радова*, Међународни научни скуп Уметност у методикама наставе, Педагошки факултет у Јагодини.

Comrie, B., Matthews, S., Polinsky, M. (2003). *Atlas jezika*. Varaždin: Stanek d. o. o.

Čudina-Obradović, M. (1996). *Igrom do čitanja*. Zagreb: Školska knjiga.

Ćosić Pregrad, I (2020). *Kako roditelji mogu podržati djecu u svijetu medija Priprema za roditeljske sastanke u dječjim vrtićima*. Beograd: Agencija za elektroničke medije i Kancelarija UNICEF-a za Hrvatsku.

Šipka, M. (2005). *Kultura govora, Priručnici 5*. Sarajevo: Institut za jezik.

Škarić, I. (1988). *Govorne poteškoće i njihovo otklanjanje*. Zagreb: Mladost.

ПРИЛОЗИ

Прилог бр. 1

Чек-листа за систематско посматрање употребе дигиталних медија и говорне интеракције деце

Место посматрања: _____

Датум: _____

Васпитна група: _____

Узраст деце: _____

Посматрач: _____

Трајање посматрања: _____

Упутство:

Посматрач бележи присуство дигиталних уређаја и начин на који се користе током активности, као и ниво говорне интеракције међу децом и са васпитачем.

Индикатори посматрања	Да	Делимично	Не	Напомена
У простору групе присутни су дигитални уређаји (телевизор, таблет, рачунар, интерактивна табла)				
Деца користе дигиталне уређаје током активности				
Употреба медија је планирана од стране васпитача				

Деца разговарају међусобно током активности са медијима				
Васпитач поставља питања деци током коришћења медија				
Деца коментаришу садржај који гледају или користе				
Деца постављају питања у вези са садржајем				
Деца користе нове речи током разговора				
Примећује се пасивно праћење садржаја без комуникације				
Дигитални медији подстичу заједничку игру или разговор				
Општа запажања посматрача:				

Прилог бр. 2

Интервју за васпитаче

Циљ интервјуа је да се испитају ставови и искуства васпитача о употреби дигиталних медија у вртићу и њиховом утицају на развој говора деце.

Основни подаци

Године радног искуства: _____

Узрасна група са којом васпитач ради: _____

Питања

1. Које дигиталне медије или уређаје деца најчешће користе у вртићу?
2. У којим ситуацијама се дигитални медији укључују у васпитно-образовне активности?
3. Да ли сматрате да дигитални медији могу подстаћи развој говора код деце? На који начин?
4. Да ли сте приметили неке негативне ефекте прекомерне употребе медија код деце (нпр. мање комуникације, сиромашнији речник)?
5. Какву улогу васпитач има у усмеравању употребе дигиталних медија?
6. На који начин се медији могу користити да подстакну разговор и комуникацију међу децом?
7. Да ли сматрате да је потребно додатно стручно усавршавање васпитача у области дигиталне педагогије?
8. Које активности бисте предложили за подстицање говорне интеракције уз контролисану употребу медија?
9. Шта сматрате највећим изазовом у употреби дигиталних технологија у вртићу?